

основі короткого аналізу. Формування термінології ділових паперів УСС відбувалося на засадах мовного історичного романтизму: у документах активно використовувалася державна, правнича, військова лексика козацької держави. Визначний вплив на ідейне становлення Українських Січових Стрільців мали героїчні традиції козацько-гетьманської доби та творчість Т. Шевченка. Стрілецьтво завжди підкреслювало, що є наступником слави українського козацтва, а тому намагалося й діяти відповідно і навіть творити внутрішню структуру своєї формації на взірць січової. Вже самі назви – «січ», «січовик», «стрілець», «курінь» пов'язано з традиціями 16–17 ст., а не з галицькою дійсністю початку 20 ст. Головним чинником цього було намагання створити національну термінологічну систему на питоми українській основі, і можна сміливо сказати, що січовикам це вдалося; сформовано термінолексику на позначення:

– назв документів (*статут, комунікат, звіт (справоздання), відозва, декларація, приказ, наказ, поклик, резолюція, протокол, заява, покликуючий лист, позивний лист, інструкція, умова*);

– військових підрозділів (*чота, сотня, курінь, легіон*);

– номенклатура військових звань (*рядовик, вістун, підстаршина, старшина, підхорунжий, хорунжий, чотар, десятник, старший десятник, сотник, поручик, полковник, отаман, комендант*);

– місць дислокації військовиків (*кадра, станиця, Збірна станиця, Кіш, Вишкіл*);

– урядових закладів (*Загальна Українська Рада, Українська Бойова Управа, Центральний курінь, команда (курень), канцелярія*).

Згаданий уже Ю. Шевельов, аналізуючи розвиток української мови в першому двадцятилітті ХХ ст., не випадково з усіх процесів виокремив створення в серпні 1914 р. в Австрії військової частини Українських Січових Стрільців, як подію воєнного часу, що мала «деякий вплив на українську мову» (обережність в оцінці ученого пояснюється короткотривалістю існування легіону, а також подальшим розвитком мови: після поразки визвольних змагань українців в умовах різних окупаційних режимів більшість мовних досягнень доби були знехтувані і відкинуті).

Отож залучення текстів офіційно-ділового стилю УСС до активних лінгвістичних досліджень є необхідним, адже початок ХХ ст. став часом повернення української мови до сфери офіційно-ділових стосунків, саме тогочасні західноукраїнські суспільно-політичні реалії мали вирішальне значення у виробленні зразків офіційно-ділових текстів як складових елементів якісно нового мовного досвіду освічених верств українського громадянства.

Список використаних джерел

1. Лазарович М. Культурно-просвітницька діяльність Українських Січових Стрільців у роки Першої світової війни / М. Лазарович. – Тернопіль : Тайп, 2003. – 114 с.
2. Ріпецький С. Українське Січове Стрільцтво / С. Ріпецький. – Львів, 1995. – 358 с.
3. Шевельов Ю. Українська мова в 1900-1941 : Стан і статус / Ю. Шевельов. – Мюнхен : Сучасність, 1987. – 296 с.

Чулінда Л. І., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції, конституційного та адміністративного права Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА УЗГОДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

З метою забезпечення входження України до міжнародного та європейського правового простору, гармонізації законодавства України з міжнародними нормами та стандартами актуальною є проблема забезпечення аналізу та узгодження проектів законів та інших нормативно-правових актів у пріоритетних сферах адаптації законодавства України.

Відповідно до ст.9 Конституції України міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, стають частиною національного законодавства, тому

невідкладною проблемою є забезпечення їх адекватних перекладів. У зв'язку з цим постає питання гармонізації термінологічно-мовного оформлення перекладів з мовою внутрішнього законодавства, що пов'язано не тільки із суто мовними проблемами, а, в першу чергу, із забезпеченням адекватного відтворення відповідних правових понять. Виникає проблема адекватної термінологічно-мовної відповідності тексту-оригіналу і тексту-перекладу міжнародно-правового документа.

У процесі підготовки проекту та видання правового акта суб'єкт нормотворчої діяльності спочатку формує відповідне правове поняття, що є ідеальним відображенням його волі, після чого матеріалізує його з допомогою усієї сукупності доступних йому мовних засобів, виходячи з потреби донести ними до осіб, яких стосується зазначений акт, свою волю максимально точно та адекватно. У випадку перекладу з'являється «2перекладений текст». Поняття «перекладений текст» і «неаутентичний текст» – збігаються. Такий текст являє собою офіційний переклад аутентичного тексту, яким можна користуватися, проте у випадку виникнення розбіжностей між перекладеним та аутентичним текстом, керуються тільки аутентичним текстом.

Переклад міжнародних документів з іншомовних оригіналів вимагає не лише особливо обережного ставлення до передачі змісту документа, а й ретельного добору українських відповідників до іншомовних юридичних термінів. Застосовуючи на цьому етапі зіставний лінгвістичний метод, можна уникнути помилок у перекладі, внаслідок яких змінюється значення, звужується чи розширюється сфера застосування визначень чи положень документа, що сприятиме визначенню ступеня відповідності положень як проектів, так і чинних нормативно-правових актів України міжнародним нормам та стандартам права.

У «Програмі інтеграції України до Європейського Союзу» підкреслюється, що успіх процесу зближення припускає не тільки перегляд українського законодавства з погляду права ЄС, але й рецепцію цілого комплексу правових принципів, концепцій, доктрин і понять, що становлять, так зване, «*acquis communautaire*» [1]. Переклад франкомовного словосполучення, яке буквально означає «те, що досягнуто в рамках Співтовариства», на інші мови ЄС мав наслідком різні

формулювання, що змусило інституції ЄС віддати перевагу в офіційних текстах словосполученню французькою мовою.

Неунормованість вживання юридичних термінів у процесі перекладу негативно впливає на тлумачення правових понять як нормативно-правових актів, так і офіційних перекладів міжнародних договорів України. Для усунення можливих розбіжностей між текстами необхідно при використанні терміна враховувати правовий контекст, в якому він знаходиться; проводити тлумачення терміна з урахуванням можливих наслідків взаємного впливу міжнародного права і національного права; розглядати кожну особливість передачі правового змісту на різних мовах з погляду можливого протирічного сприйняття в майбутньому. Застосування лінгвістичного зіставного методу сприятиме вирішенню проблем правильного вираження й однозначного сприйняття перекладених текстів нормативно-правових актів.

Актуальним залишається на етапі виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС необхідність забезпечення розробки глосарію термінів *acquis communautaire* для адекватності їхнього розуміння та уніфікованого застосування у процесі адаптації, а також розробка і запровадження єдиних вимог до перекладів міжнародних актів українською мовою, створення централізованої системи перекладів.

Так, українська версія угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та Канадою [2] містить термінологічну помилку перекладу, яка здатна ввести в оману імпортерів канадських товарів до України. В офіційному тексті угоди, який пройшов юридичну вичитку та був ратифікований парламентом, міститься інформація про скасування та зниження ввізних мит для товарів походженням з Канади. Водночас англійська та французька версії цього ж документа містять таку ж інформацію, але протилежне пояснення до неї: у ній перелічені правила скасування та зниження мит для українських товарів, які імпортуються Канадою.

Усі документи угоди підтверджують припущення про те, що йдеться про технічну помилку під час перекладу документа

українською, що шкодить міжнародному авторитету України. Добре, що у посольстві Канади в Україні помилку у тексті документа про зону вільної торгівлі між Україною і Канадою вважають проблемою української сторони. Спотворення суті документа не вплине на його чинність, оскільки обидва парламенти ратифікували юридично вірну та правильно перекладену версію угоди. Однак недостовірний переклад українського варіанту договору уже введений в законодавство України. Це, в свою чергу, надаватиме підприємствам-експортерам недостовірну інформацію про митні ставки, що може стати потенційною загрозою для виходу вітчизняної продукції закордон по пільгових квотах. З юридичної точки зору це може означати виконання Україною та Канадою двох різних угод.

Отже, залучення теоретичних положень лінгвістичної науки дозволяє здійснити аналіз особливостей текстів нормативно-правових актів відповідно до сучасних напрямів розвитку юридичної термінології української мови, дослідити їх застосування у юридичній практиці, розробити рекомендації щодо їх застосування, означити проблеми термінологічно-мовного оформлення текстів нормативно-правових актів, не вирішені як юридичною, так і лінгвістичною науками.

Список використаних джерел

1. Програма інтеграції України до Європейського Союзу. Указ Президента України від 14.09.2000. № 1072/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 39. – Ст. 1648.
2. Президент підписав Закон України «Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою». – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-ukrayini-pro-ratifikaciyu-ugodi-pro-40754> .